

Wojciech LasekUniwersytet Rzeszowski
ORCID: 0000-0002-0032-2283**TAJEMNICA KONTROLERSKA UREGULOWANA W ART. 61
Z USTAWY Z DNIA 27 SIERPNIA 2004 R. O ŚWIADCZENIACH
OPIEKI ZDROWOTNEJ FINANSOWANYCH ZE ŚRODKÓW
PUBLICZNYCH JAKO PRZYKŁAD NOWEJ TAJEMNICY
ZAWODOWEJ W POSTĘPOWANIU KARNYM
ORAZ OBOWIĄZEK DENUNCJACJI****Wprowadzenie**

Pojęcie tajemnicy zawodowej jest najczęściej rozumiane jako tajemnica obejmująca określony zakres informacji poufnych wobec osób postronnych, związana z wykonywaniem określonej profesji¹. Przyczyną pojawienia się takiego ograniczenia w porządku prawnym jest konieczność ochrony wiadomości tego rodzaju, które nie powinny wyjść poza grono wtajemniczonych, z wyjątkiem jednostek uprawnionych do ich poznania². K. Światała wskazuje także na konieczność ochrony odpowiedniej sfery tajemnicy i zachowanie zaufania do osób wykonujących konkretny zawód³. Tym samym ustawodawca wprowadził do obrotu prawnego tajemnice zawodowe, które mają chronić informacje pozyskiwane w związku z wykonywaniem danej profesji oraz budować zaufanie do danego zawodu.

Do grona najbardziej znanych tajemnic zawodowych zdaniem autora niniejszego opracowania należą:

- tajemnica lekarska uregulowana w art. 40 ustawy o zawodzie lekarza i lekarza dentystry z dnia 5 grudnia 1996 r.⁴,

¹ B. Kunicka-Michalska, *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972, s. 7.

² *Ibidem*.

³ K. Światała, *Katalog tajemnic związanych z wykonywaniem zawodów medycznych*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 13, s. 714.

⁴ Dz.U. 2019, poz. 537 ze zm.

- tajemnica adwokacka uregulowana w art. 6 ustawy prawo o adwokaturze z dnia 26 maja 1982 r.⁵,
- tajemnica notarialna uregulowana w art. 18 ustawy prawo o notariacie z dnia 14 lutego 1991 r.⁶,
- tajemnica radcy prawnego uregulowana w art. 3 ustawy o radcach prawnych z dnia 6 lipca 1982 r.⁷

Warto zaznaczyć, że A. Besiekińska wskazuje, że „tajemnic prawnie chronionych” jest około 160, a wśród nich najliczniejszą grupę stanowią tajemnice zawodowe⁸. Tym samym obywatele mogą nie zdawać sobie sprawy, że osoba wykonująca dany zawód jest zobligowana do zachowania w tajemnicy wiadomości, które zostały jej przekazane, i jest to nakaz ustawowy. Przykładowo można tu wymienić tajemnicę pracowników kontroli państwowej⁹ czy tajemnicę urzędnika państwowego¹⁰.

Do zbioru tajemnic zawodowych w związku z wejściem w życie 1 czerwca 2019 r. ustawy z dnia 21 lutego 2019 r. o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i niektórych innych ustaw¹¹ ustawodawca postanowił wprowadzić tajemnicę pracownika kontroli Narodowego Funduszu Zdrowia, zwaną dalej tajemnicą kontrolerską.

Z uwagi na krótki okres obowiązywania tej instytucji w porządku prawnym zaprezentowania wymaga krąg podmiotów zobowiązanych do zachowania tajemnicy kontrolerskiej oraz jej zakres przedmiotowy. Analizie w niniejszym opracowaniu zostanie również poddana tematyka zwolnienia podmiotu z zachowania tajemnicy kontrolerskiej, które decydować będzie o wykorzystaniu informacji nią objętych np. w postępowaniu sądowym. Należy bowiem określić podstawy i podmioty uprawnione do zwolnienia z tajemnicy kontrolerskiej, jak również wskazać przepisy szczególnie określające obowiązek denuncjacji. Najbardziej problematyczna dla pracowników kontroli NFZ w codziennym zastosowaniu będzie zdaniem autora niniejszego opracowania grupa przepisów dotyczących obowiązku denuncjacji, gdyż nie wynikają one wprost z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹² (dalej: ustawa o świadczeniach), a tym samym osoby wykonujące czynności kontrol-

⁵ Dz.U. 2019, poz. 1513 ze zm.

⁶ Dz.U. 2019, poz. 540 ze zm.

⁷ Dz.U. 2020, poz. 75.

⁸ A. Besiekińska, *Ochrona tajemnic prawnie chronionych w ustawie o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa*, „Informacja w Administracji Publicznej” 2019, nr 2, s. 69.

⁹ Art. 73 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. 2019, poz. 489 ze zm.).

¹⁰ Art. 17 ust. 2 pkt 5 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz.U. 2018, poz. 1915 ze zm.).

¹¹ Dz.U. poz. 399.

¹² Dz.U. 2019, poz. 1373 ze zm.

ne mogą nie być z nimi zaznajomione. Zanim jednak nastąpi przejście do omówienia zaprezentowanych powyżej kwestii, autor zastanowi się nad przyczyną wprowadzenia tajemnicy kontrolerskiej do obrotu prawnego.

Ustawodawca nie uzasadnił w odpowiedni sposób wprowadzenia tajemnicy kontrolerskiej do zbioru tajemnic zawodowych, skupiając się przede wszystkim na najbardziej rozbudowanych zmianach dotyczących przeniesienia uprawnień kontrolnych NFZ na poziom Prezesa NFZ, co pozwolić ma na ujednolicenie trybu kontrolnego dla wszystkich podmiotów kontrolowanych oraz wprowadzi szczegółowe uregulowania trybu kontroli¹³. Dlatego powodu wprowadzenia tajemnicy kontrolerskiej, jak się wydaje, należy upatrywać w przesłankach ogólnych, czyli informacjach, z jakimi zapoznaje się w trakcie przeprowadzania kontroli pracownik NFZ. Narodowy Fundusz Zdrowia jest bowiem jednym z kilku organów władzy publicznej, które mogą mieć dostęp do dokumentacji medycznej.

Uprawnienia kontrolne NFZ wynikają z Działu IIIA ustawy o świadczeniach. Z powyższego uprawnienia wynika, że NFZ może przeprowadzić kontrolę udzielania świadczeń świadczeniobiorcom, w tym dokumentacji medycznej dotyczącej świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych¹⁴. Tym samym, jak się wydaje, ustawodawca zdecydował się, biorąc pod uwagę „ciężar gatunkowy” wiadomości pozyskiwanych w trakcie kontroli przeprowadzanych przez NFZ, na respektowanie zasady przyrodzonej i niezbywalnej godności człowieka stanowiącej dyrektywę wyjściową dla koncepcji ochrony życia prywatnego pacjenta i sfery tajemnicy informacji z nim związanych¹⁵.

Zakres podmiotowy

Podmioty zobowiązane do zachowania tajemnicy kontrolerskiej zostały wymienione w art. 61z ust. 1–3 ustawy o świadczeniach. Obowiązuje ona kontrolerów oraz osoby niebędące kontrolerami, które są pracownikami NFZ i które wykonują poszczególne czynności kontrolne. Tajemnicą związany jest również Prezes NFZ, każdy, kto uzyskał informację o przebiegu lub wynikach kontroli na podstawie uprawnienia wynikającego z ustawy lub przepisów odrębnych lub na podstawie zgody Prezesa NFZ, a także minister właściwy do spraw zdrowia oraz jednostki podległe ministrowi właściwemu do spraw zdrowia, właściwe w zakresie systemów informacyjnych w ochronie zdrowia, którym Prezes NFZ udostęp-

¹³ Uzasadnienie projektu ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i niektórych innych ustaw z dnia 6 lutego 2019 r., s. 1–25.

¹⁴ R. Kubiak, *Udostępnianie dokumentacji medycznej a tajemnica medyczna* [w:] *idem, Tajemnica medyczna*, <https://sip.legalis.pl/document-full.seam?documentId=mjxw62zogi ydkmjrgmztmmjogezc4mrogq#id=mjxw62zogi ydkmjrgmztmmi>.

¹⁵ P. Dzienis, *Zasady prawa medycznego*, „Studia Prawnicze” 2001, nr 3–4, s. 130.

nił akta oraz wyniki kontroli prowadzonych przez NFZ w podmiocie kontrolowanym, jeżeli mają one związek z realizacją ich zadań. Ponadto zobowiązani do zachowania tajemnicy kontrolerskiej na podstawie art. 61r ust. 5 i 7 ustawy o świadczeniach są biegli, którym udostępniono akta kontroli w celu przeprowadzenia dowodu.

Co istotne, związany tajemnicą kontrolerską nie jest podmiot kontrolowany, któremu przekazano dokumenty związane z prowadzoną kontrolą. Oznacza to, że nie jest on zobowiązany do ochrony wiadomości, które zostały uzyskane w związku z czynnościami kontrolnymi prowadzonymi przez upoważnionych pracowników NFZ.

Takie rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę jest zasadne, gdyż trudno jest obejmować tajemnicą kontrolerską podmiot kontrolowany, który nie mógłby skorzystać z informacji (dokumentów) uzyskanych w trakcie kontroli, tylko musiał wnioskować o zwolnienie go z tajemnicy kontrolerskiej, chcąc skierować sprawę np. do sądu.

Zakres przedmiotowy

Zgodnie z art. 61z ust. 1 ustawy o świadczeniach tajemnica kontrolerska chroni przed ujawnieniem wiadomości uzyskanych w związku z wykonywaniem obowiązków w ramach kontroli lub poszczególnych jej części. Ochronie zatem podlegają dane uzyskane lub wytworzone w toku postępowania kontrolnego.

Podmioty zobowiązane do zachowania tajemnicy kontrolerskiej powinny zachować zatem w poufności wszelkie informacje przekazane przez podmiot kontrolowany, ustalenia i wyniki kontroli zredagowane przez osoby w niej uczestniczące.

Zwolnienie z tajemnicy kontrolerskiej

Pewne wątpliwości interpretacyjne budzi kwestia zgodnego z przepisami prawa udostępniania informacji objętych tajemnicą kontrolerską. Zgodnie z art. 61z ust. 5 ustawy o świadczeniach Prezes NFZ albo sąd właściwy do rozpoznania sprawy może zwolnić z obowiązku zachowania tajemnicy kontrolerskiej. Tym samym ograniczenie ochrony wiadomości uzyskanych w toku czynności kontrolnych może mieć miejsce wyłącznie w wyniku uprzedniego zwolnienia dokonanego przez wskazane wyżej podmioty. Oznacza to, że udostępnienie informacji chronionych tajemnicą kontrolerską zostało uzależnione od zgody Prezesa NFZ lub sądu właściwego do rozpatrzenia sprawy, przy czym upoważnienie Prezesa NFZ ma szerszy zasięg, może on bowiem uchylić obowiązek

zachowania tajemnicy w każdej sprawie. Sąd natomiast jest władny wydać postanowienie w tym przedmiocie jedynie w sprawie, która byłaby przedmiotem postępowania sądowego.

Na pierwszy plan sytuacji, w których miałyby nastąpić zwolnienie z tajemnicy kontrolerskiej, na podstawie ustawy o świadczeniach lub przepisów odrębnych ustaw wysuwają się okoliczności, które dotyczą złożenia zawiadomienia do organów ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa. Zdarzyć się może, że w toku czynności kontrolnych osoby przeprowadzające kontrolę mogą nabrać uzasadnionego przekonania, że sposób postępowania podmiotu kontrolowanego stanowi czyn zabroniony pod groźbą kary. Wówczas zgodnie z art. 304 § 2 k.p.k.¹⁶ powinno zostać złożone zawiadomienie o możliwości popełnienia przestępstwa. Przepis ten stanowi, że instytucje państwowe, które w związku ze swą działalnością dowiedziały się o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu, są zobowiązane niezwłocznie zawiadomić o tym prokuratora lub policję.

Z powyższego wynika, że uprawnienia organów ścigania do uzyskania informacji o ustaleniach kontroli, które wskazywałyby na popełnienie przestępstwa, jest niejako skorelowane z ustawowym obowiązkiem zawiadomienia o przestępstwie (art. 304 § 2 k.p.k.). Przed 1 czerwca 2019 r. obowiązek denuncjacji spoczywał na właściwej jednostce organizacyjnej NFZ¹⁷, natomiast – na Prezesie NFZ, który zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa wraz z zebrany materiał dowodowy przesyłał organowi właściwemu do ścigania przestępstw¹⁸. W związku z tym osoby przeprowadzające faktycznie czynności kontrolne w ramach wykonywania obowiązków pracowniczych nie są zobowiązane do denuncjacji. Ich jedyny obowiązek w obliczu uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez podmiot kontrolowany sprowadza się do poinformowania o tym Prezesa NFZ.

Należy zaznaczyć, że art. 304 § 2 k.p.k. nakłada wspomniany obowiązek na instytucję państwową. Oznacza to, że jego realizacja należy do organu ją reprezentującego, którym w tym przypadku jest właśnie Prezes NFZ.

Dla porządku należy wskazać na jeszcze jeden obowiązek denuncjacyjny znajdujący się w art. 240 § 1 k.k.¹⁹ Wymienia on enumeratywnie typy rodzajowe czynów zabronionych objętych denuncjacją²⁰, z których w niniejszym opracowaniu zostanie omówiony czyn zabroniony uregulowany w art. 148 k.k.

¹⁶ Dz.U. 2020, poz. 30.

¹⁷ Zarządzenie Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia nr 128/2017/DK.

¹⁸ Zarządzenie Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia nr 58/2019/DK.

¹⁹ Dz.U. 2019, poz. 1950 ze zm.

²⁰ „Kto, mając wiarygodną wiadomość o karalnym przygotowaniu albo usiłowaniu lub dokonaniu czynu zabronionego określonego w art. 118, 118a, 120–124, 127, 128, 130, 134, 140, 148, 163, 166, 189, 252 lub przestępstwa o charakterze terrorystycznym, nie zawiadamia niezwłocznie organu powołanego do ścigania przestępstw, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3”.

Odesłanie do tego artykułu powoduje, że przedmiotem zawiadomienia mogą być trzy typy zabójstw: 1) zabójstwo w typie podstawowym (§ 1); 2) morderstwo (§ 2 i 3); 3) zabójstwo pod wpływem silnego wzburzenia usprawiedliwione okolicznościami (§ 4).

Omawiana czynność nie odnosi się więc do innych czynów, których skutkiem jest śmierć, a wśród nich do pozostałych typów uprzywilejowanych zabójstwa, a także nieumyślnego spowodowania śmierci oraz czynów godzących w inne dobra, których następstwem jest śmierć. W tym zakresie na kontrolerze ciąży jedynie społeczna powinność denuncjacji.

Wracając do analizy art. 240 k.k., warto odnotować, że wypływający z niego obowiązek dotyczy zarówno dokonania wymienionych w nim czynów, jak i usiłowania. Wydaje się, że ten sposób unormowania tej kwestii przez ustawodawcę jest logiczny. Powodem tego jest okoliczność możliwości rozpoznania przez pracownika kontroli NFZ, np. w trakcie przeglądania dokumentacji medycznej, informacji, które uprawdopodobnią usiłowanie zabójstwa. Wówczas osoba kontrolująca ma prawny obowiązek zawiadomienia organów ścigania.

Zakres tej powinności został rozszerzony w wyniku nowelizacji art. 240 § 1 k.k., która nastąpiła 20 maja 2010 r.²¹ Na mocy przywołanej zdanie wcześniej ustawy do katalogu czynów podlegających denuncjacji dodano art. 189 k.k. (pozbawienie człowieka wolności).

Powinność ta powstaje jednak tylko wtedy, gdy są spełnione pozostałe warunki, o których mowa w art. 240 § 1 k.k.. Nie dokonując szerszej analizy tego przepisu, należy wskazać, że kontroler NFZ musi posiadać wiarygodną wiadomość o popełnieniu czynu zabronionego. Wiarygodnej, czyli takiej, którą da się uprawdopodobnić. Możliwe jest to, gdy spełnione są dwie przesłanki: obiektywna i subiektywna. Ta pierwsza wystąpi, gdy posiadane dowody uprawdopodobniają możliwość popełnienia czynu. Z kolei warunek subiektywny jest spełniony, gdy u denuncjatora wystąpi wewnętrzne przekonanie o fakcie popełnienia czynu i występowaniu potwierdzających ten fakt dowodach²². Pracownik kontroli NFZ nie jest zobowiązany do sprawdzania tej informacji, czyli może przekazać informację nieprawdziwą, która zostanie zweryfikowana przez organy ścigania. Jeśli jednak zdaje sobie sprawę, że wiadomość jest niewiarygodna lub co gorsze – składa fałszywe zawiadomienie o popełnieniu czynu zabronionego, naraża się na odpowiedzialność karną (art. 234 i 238 k.k.).

Zawiadomienie o popełnieniu czynu zabronionego w myśl omawianego przepisu powinno być przekazane niezwłocznie, czyli w języku potocznym – od razu, natychmiast. Denuncjatorem w tej sytuacji jest kontroler, który powinien

²¹ Nowela dokonana ustawą z dnia 20 maja 2010 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy o Policji, ustawy – przepisy wprowadzające Kodeks karny oraz ustawy – Kodeks postępowania karnego (Dz.U. nr 98, poz. 626).

²² S. Cora, *Z problematyki zawiadamiania o przestępstwie*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, nr 11, s. 273.

wykonać ciężący na nim obowiązek od razu po uzyskaniu wiarygodnej wiadomości o popełnieniu przestępstwa. Może opóźnić zawiadomienie tylko wtedy, gdy jest to uzasadnione istotną przeszkodą, którą nie będzie na pewno oczekiwanie na zwolnienie z tajemnicy kontrolerskiej przez Prezesa NFZ.

Analizując dyspozycję omawianej normy, warto zwrócić uwagę, że denuncjacja dotyczy czynu zabronionego, a nie przestępstwa. W języku prawnym pojęcia te mają różne znaczenie, przestępstwem jest bowiem czyn zabroniony, ale tylko taki, który jest zawiniony. Innymi słowy, sprawca może popełnić czyn zabroniony również wówczas, gdy nie można mu przypisać winy. Dla powstania omawianej powinności nie jest więc istotne, czy potencjalny sprawca w ogóle będzie zdolny do ponoszenia odpowiedzialności. Denuncjator składający czy chcący złożyć zawiadomienie o popełnieniu przestępstwa nie musi badać tej okoliczności. To należy do zadań organów ścigania. Kwestia ta ma poważne znaczenie, gdyż obowiązek powstaje także wtedy, gdy kontroler ujawni, że czynu dopuściła się osoba małoletnia lub niepoczytalna²³.

Drugą ważną sytuacją jest składanie zeznań w charakterze świadka. Osoby związane obowiązkiem zachowania tajemnicy kontrolerskiej mogą zostać wezwane w charakterze świadka w związku z toczącym się postępowaniem karnym w celu złożenia zeznań (art. 177 § 1 k.p.k.). Na szczególną uwagę w tym kontekście zasługuje art. 180 § 1 k.p.k., który dotyczy przesłuchiwania osób zobowiązanych do zachowania tajemnicy zawodowej²⁴. Tajemnica kontrolerska niewątpliwie stanowi tajemnicę zawodową. Wiadomości, które zostały objęte poufnością i których potrzebę ochrony dostrzegł ustawodawca, zostały uzyskane w związku z wykonywanymi zadaniami służbowymi. Obwarowanie ich tajemnicą kontrolerską ma stanowić gwarancję rzetelności i prawidłowego przebiegu postępowania kontrolnego, wspierając zaufanie między kontrolującym, szerzej NFZ, a podmiotem kontrolowanym.

W związku z zaliczeniem tajemnicy kontrolerskiej do zbioru tajemnic zawodowych zasadne wydaje się przyznanie osobom zobowiązanych do zachowania tajemnicy zawodowej prawa z art. 180 § 1 k.p.k., tj. prawa odmowy zeznań co do okoliczności, na które rozciąga się ten obowiązek. Zgodnie z jego treścią zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej może zostać dokonane przez sąd lub prokuratora z tym warunkiem, że musi to nastąpić dla dobra wymiaru sprawiedliwości oraz jeżeli ustawy szczególne nie stanowią inaczej.

Ustawa o świadczeniach w zakresie zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy kontrolerskiej stanowi *lex specialis* wobec k.p.k., a zatem uprawnione wydaje się twierdzenie, że zwolnienie dla osoby występującej w charakterze

²³ Należy pamiętać o dyspozycji art. 52 ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz.U. 2018, poz. 1878 ze zm.), która statuuje zakaz przesłuchiwania osób obowiązanych do zachowania tajemnicy jako świadków na okoliczność wypowiedzi osoby, wobec której podjęto czynności wynikające z przywołanej ustawy. Tym samym osoby wykonujące takie czynności są zwolnione z prawnego obowiązku denuncjacji.

²⁴ S. Waltoś, P. Hofmański, *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2018, s. 366–368.

świadka może zostać udzielone jedynie przez Prezesa NFZ lub sąd właściwy do rozpoznania sprawy. Przyjęcie takiej konstrukcji stanowi gwarancję rzetelnego procesu, gdyż w sytuacji odmowy zwolnienia przez Prezesa NFZ sąd może wypowiedzieć się w tym przedmiocie w sposób odmienny.

Trzecią ważną sytuacją jest przekazywanie informacji objętych tajemnicą kontrolerską oddziałom wojewódzkim NFZ, które z uwagi na kontraktowanie świadczeń są zainteresowane wynikami kontroli. Ustawodawca nie uregulował tej kwestii w ustawie, tym samym pozostawił ją wewnętrznym regulacjom w NFZ.

Wydaje się, że to pominięcie jest błędem ustawodawcy, gdyż skoro postanowił wprowadzić tajemnicę kontrolerską przepisami ustawy, powinien również w tym akcie prawnym opisać przekazywanie wiadomości objętych nią oddziałom wojewódzkim NFZ.

Pomimo braku takiego uregulowania ustawowego należy wskazać, że Prezes NFZ ma możliwość przekazywania informacji objętych tajemnicą kontrolerską oddziałom wojewódzkim. Warunkiem jest wprowadzenie w życie odpowiednich zarządzeń/regulacji, które będą określały sposób przekazywania informacji objętych tajemnicą kontrolerską oraz podmioty (np. dyrektorów oddziałów wojewódzkich NFZ), którym wiadomości takie będą udostępniane.

Akty wewnętrzne nie mogą być jednak ogólne i zawierać dorozumiałą zgodę na udostępnienie informacji objętych poufnością do oddziałów wojewódzkich NFZ. Powinny określać one wyraźnie podmioty, którym wiadomości objęte tajemnicą kontrolerską mogą być przekazane, oraz zakres przekazywanych informacji (np. wystąpienia pokontrolne).

Opisane powyżej zachowania dotyczące ujawnienia tajemnicy kontrolerskiej są legalne (nie są karalne). Natomiast art. 266 § 1 k.k. penalizuje ujawnienie danych objętych tajemnicą (w tym tajemnicą kontrolerską) bez odpowiedniej zgody. W sytuacji więc, gdy nie zajdzie żadna z opisanych sytuacji, znamiona czynu zabronionego zostają wyczerpane, a zachowanie jest niezgodne z prawem²⁵.

Oczywiście odpowiedzialność karna osoby zobowiązanej do zachowania tajemnicy kontrolerskiej nie wyklucza poniesienia przez taką osobą odpowiedzialności cywilnej²⁶ oraz pracowniczej.

Zakres temporalny

Obowiązek zachowania tajemnicy kontrolerskiej został określony w art. 61z ust. 4 ustawy o świadczeniach. Ustawodawca uznał, że ochrona informacji uzy-

²⁵ B. Kunicka-Michalska, *Przestępstwa przeciwko ochronie informacji i wymiarowi sprawiedliwości. Rozdział XXX i XXXIII Kodeksu karnego. Komentarz*, Warszawa 2000, s. 444–484.

²⁶ Art. 23 i 24 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. 2019, poz. 1145 ze zm.) chroni prawo do tajemnicy (prywatności) jako element składowy dóbr osobistych.

skanych w związku z wykonywaniem kontroli przez NFZ nie powinna być ograniczona w czasie. Takie rozwiązanie może budzić pewne wątpliwości, jeśli na podstawie przepisów wewnętrznych Prezes NFZ udostępni wyniki kontroli (wystąpienie pokontrolne) np. w Biuletynie Informacji Publicznej. Tajemnica kontrolerska wówczas przestaje być tajemnicą, gdyż podanie informacji nią objętych do publicznej wiadomości w taki sposób, że każdy zainteresowany mógł się z nią zapoznać bez naruszenia prawa, powoduje, że traci ona walor poufności. Takie ograniczenie temporalne, a w zasadzie jego brak, wydaje się w związku z tym pozbawione zasadności. Wskazane byłoby wyjaśnienie, jak je poprawnie odczytywać.

Na marginesie należy zaznaczyć, że w ocenie autora obowiązek zachowania tajemnicy kontrolerskiej na podstawie art. 61z ustawy o świadczeniach dotyczy postępowań kontrolnych rozpoczętych po 1 czerwca 2019 r., czyli już na podstawie nowych przepisów. Wydaje się, że stanowisko to jest zgodne z wolą ustawodawcy, który w art. 9 ust. 1 ustawy o zmianie ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych i niektórych innych ustaw wskazał: „Do postępowań, o których mowa w art. 31v, art. 64, art. 160, art. 161 i art. 173 ustawy zmienianej w art. 1, w art. 49 ustawy zmienianej w art. 4 oraz w art. 47 i art. 53 ustawy zmienianej w art. 6, wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe”.

Podsumowanie

Obowiązek zachowania tajemnicy kontrolerskiej jest rozwiązaniem nowym, a stosowanie go winno być tożsame w całym NFZ według założeń ustawodawcy. Wskazać jednak należy, że wprowadzając do ustawy o świadczeniach obowiązek zachowania tajemnicy kontrolerskiej, ustawodawca odstąpił od wskazania trybu i zasad postępowania z informacjami chronionymi, ustawa nie przewiduje bowiem szczególnego trybu oznaczenia informacji, które należy uważać za objęte tajemnicą kontrolerską, i sposobu ich przechowywania. Także nie przedstawiono trybu zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy kontrolerskiej. Przede wszystkim z ustawy o świadczeniach nie wynika, kto może wnioskować do Prezesa NFZ lub sądu o zwolnienie z tajemnicy. Brak jest również określenia wymogów formalnych, które powinien spełniać taki wniosek oraz decyzja Prezesa NFZ w przedmiocie zwolnienia z obowiązku zachowania tajemnicy kontrolerskiej. Ponadto należałoby ustalić, czy takie zwolnienie ma charakter podmiotowy, związany z konkretną osobą, czy charakter przedmiotowy i co za tym idzie – dotyczy danego zakresu informacji, albo mieszany, tj. może dotyczyć konkretnej osoby, ale zostać ograniczone do

konkretnych informacji Wymaga również wyjaśnienia, czy zwolnienie z obowiązku zachowania tajemnicy kontrolerskiej udzielone danej osobie rozciąga się też na inne osoby, które uzyskały tę informację. To tylko parę kwestii, które obecnie zostają niewyjaśnione, ale ze względu na to, że instytucja tajemnicy kontrolerskiej NFZ jest dość „młoda”, praktyka stosowania jej oraz orzecznictwo sądów i doktryna wypracują odpowiednie odpowiedzi na zadane wyżej pytania.

Przeprowadzona powyżej analiza przepisów Działu IIIA ustawy o świadczeniach dotyczących tajemnicy kontrolerskiej pozwala na wyciągnięcie wniosków, że wprowadzenie obowiązku zachowania w tajemnicy informacji uzyskanych w trakcie prowadzonych kontroli stanowi jeden z elementów zmierzających do profesjonalizacji postępowań kontrolnych NFZ, a co za tym idzie – może spowodować wzrost zaufania nie tylko do kontrolerów, ale i całej instytucji.

Bibliografia

- Besiekierska A., *Ochrona tajemnic prawnie chronionych w ustawie o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa*, „Informacja w Administracji Publicznej” 2019, nr 2.
- Cora S., *Z problematyki zawiadamiania o przestępstwie*, „Gdańskie Studia Prawnicze” 2003, nr 11.
- Dzienis P., *Zasady prawa medycznego*, „Studia Prawnicze” 2001, nr 3–4.
- Kubiak R., *Udostępnianie dokumentacji medycznej a tajemnica medyczna* [w:] R. Kubiak, *Tajemnica medyczna*, <https://sip.legalis.pl/document-full.seam?documentId=mjxw62zogydkmjrgmztmmjogezc4mroq#id=mjxw62zogydkmjrgmztmmi>.
- Kunicka-Michalska B., *Ochrona tajemnicy zawodowej w polskim prawie karnym*, Warszawa 1972.
- Kunicka-Michalska B., *Przestępstwa przeciwko ochronie informacji i wymiarowi sprawiedliwości. Rozdział XXX i XXXIII Kodeksu karnego. Komentarz*, Warszawa 2000.
- Świtała K., *Katalog tajemnic związanych z wykonywaniem zawodów medycznych*, „Monitor Prawniczy” 2014, nr 13.
- Waltoś S., Hofmański P., *Proces karny. Zarys systemu*, Warszawa 2018.

Streszczenie

Niniejsze opracowanie jest głosem dotyczącym tajemnicy kontrolerskiej pracowników NFZ. Jest to nowa tajemnica zawodowa, która pojawiła się w porządku prawnym od 1 czerwca 2019 r. Główny nacisk położony został na obowiązek denuncjacji oraz występowanie w procesie karnym w charakterze świadka. W artykule poddano analizie zakres podmiotowy, przedmiotowy i temporalny tajemnicy kontrolerskiej. Postawiono też pytania, które w momencie praktycznego stosowania przepisów o tajemnicy kontrolerskiej uzyskają swoje odpowiedzi.

Słowa kluczowe: tajemnica zawodowa, tajemnica kontrolerska, Narodowy Fundusz Zdrowia, obowiązek denuncjacji

**CONTROLLER SECRET REGULATED IN ART. 61 ACT OF 27 AUGUST 2004
ABOUT BENEFITS PUBLIC-FINANCED HEALTH CARE AS AN EXAMPLE
OF A NEW PROFESSIONAL SECRET IN CRIMINAL PROCEEDINGS
AND AN OBLIGATION OF DENECTION**

Summary

This study is a voice about the controlling secret of employees of the National Health Fund. This is a new professional secret that has emerged in legal transactions since 1 June 2019. The main emphasis was placed on the obligation to denounce and appear as a witness in criminal proceedings. The subject, subject and temporal scope of the controller's secret were analyzed in the paper. Questions were also asked which, when the provisions on the controller's secret are practically applied, will get their answer.

Keywords: professional secrecy, controller secret, National Health Fund, obligation to denounce